

УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Д. С. Захарова, к. е. н.

Національний університет водного господарства та природокористування

Управління ефективністю виробництва органічної продукції передбачає дослідження умов, в яких функціонують вітчизняні сільськогосподарські підприємства. Відповідно, ми пропонуємо розглянути основні фактори впливу на ефективність виробництва органічної продукції. Сукупність факторів, що впливають на ефективність виробництва органічної продукції, умовно можна поділити на дві групи: фактори внутрішнього середовища та фактори зовнішнього середовища. Фактори внутрішнього середовища залежать від самого виробника органічної продукції та характеризують його здатність впливати на ефективність виробництва за допомогою покращення використання власних фінансових, трудових, матеріальних та інших ресурсів тощо.

Фактори зовнішнього середовища не залежать від сільськогосподарського підприємства та передбачають діяльність держави та ринкових інституцій, спрямовану на створення умов органічного виробництва через використання макроекономічних важелів (табл. 1). Фактори впливу на ефективність виробництвом органічної сільськогосподарської продукції враховують деякі особливості, характерні лише для органічного сільського господарства. Зокрема, існує необхідність тривалого переходу від виробництва традиційної сільськогосподарської продукції до виробництва органічної продукції, який називають перехідним періодом або періодом конверсії.

При такому переході собівартість продукції збільшується у зв'язку з введенням значної кількості додаткових операцій щодо забезпечення виробництва органічним насінням, сировиною та засобами захисту рослин, дозволеними для застосування в органічному сільському господарстві. Різка відмова від використання мінеральних

добрив та хімічних засобів захисту рослин на початкових етапах виробництва призводить до значного зниження врожайності.

Таблиця 1

Фактори впливу на ефективність виробництва органічної продукції

Фактори внутрішнього середовища	
<i>Економічні</i>	<ul style="list-style-type: none"> - цінова надбавка з урахуванням витрат на сертифікаційні послуги; - значні фінансові втрати у період конверсії - зниження ціни на органічну продукцію завдяки забороні використання мінеральних добрив; - можливість оптимізації галузевої структури виробництва
<i>Технологічні</i>	<ul style="list-style-type: none"> - родючість ґрунтів; - залучення високопродуктивних порід худоби; - інноваційні підходи до виробництва; - довготривалість перехідного періоду (2-4 роки); - необхідність використання переважно органічних кормів для годівлі худоби
<i>Організаційні</i>	<ul style="list-style-type: none"> - організація праці; - організаційна структура; - участь у міжнародних заходах, присвячених виробництву органічної продукції; - орієнтація на внутрішній та зовнішній ринок
Фактори зовнішнього середовища	
<i>Інституційно-правові</i>	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність адміністративної відповідальності у разі маркування традиційної продукції під логотипом «органічний продукт»; - відсутність державної підтримки виробників органічної продукції; - відсутність державного нагляду за виробництвом органічної продукції; - відсутність розвинутої торговельно-збувочної мережі
<i>Соціальні</i>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлення необхідності споживання органічної продукції; - недостатній рівень обізнаності населення та виробників щодо переваг органічного виробництва; - низький рівень екологічної свідомості; - низький рівень доходів населення

У випадку, якщо сільськогосподарське підприємство планує здійснювати виробництво продукції тваринництва, тварини повинні

бути забезпечені органічними кормами. Лише після успішного проходження сертифікації продукція отримує статус «органічна».

Всі ці особливості позначаються на ціні продукції.

Розвиток виробниками органічної продукції зовнішньоекономічної діяльності зумовлює необхідність врахування стану міжнародного середовища. Зокрема, важливо знати кон'юнктуру світового ринку, рівень і динаміку цін на органічну продукцію, зміни політичного та економічного характеру, що відбуваються в цих країнах і є важливими для підприємства тощо.

Володіння такою інформацією дає змогу підприємствам приймати обґрунтовані рішення не лише при налагодженні вигідних зовнішньоекономічних відносин, здійсненні експортно-імпортних операцій, а й при прийнятті рішень, що стосуються діяльності на вітчизняному ринку.

Суттєвий вплив на управління ефективністю виробництва сільськогосподарської продукції здійснюють фактори наукового, професійного та інформаційного забезпечення, до яких можна віднести кваліфікаційний рівень працівників, інформаційне та комп'ютерне забезпечення виробників.

Необхідно відмітити, що ці фактори є на сьогоднішній день особливо актуальними в органічному сільському господарстві, оскільки однією з проблем, що стримує розвиток вітчизняного ринку органічної продукції, є відсутність інформаційної підтримки через державні комунікаційні канали та засоби масової інформації.

На кожному з етапів здійснення господарської діяльності сільськогосподарських підприємств необхідно враховувати екологічні фактори з метою підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва та збереження НПС [0, с. 42; 2]. Визначення впливу екологічних факторів на ефективність сільськогосподарського виробництва дає можливість системі управління аграрним природокористуванням адекватно реагувати на вирішення екологічних проблем. Для сільського господарства це має особливо важливе значення. Тому в сучасних умовах стан НПС багато в чому залежить від забезпечення екологізації сільськогосподарського виробництва.

Отже, з метою ефективного управління виробництвом органічної продукції необхідно враховувати комплекс факторів, які здійснюють вплив на діяльність сільськогосподарських підприємств. Це фактори внутрішнього середовища: економічні, технологічні, організаційні; та фактори зовнішнього середовища: інституційно-правові та соціальні.

Література

1. Шкуратов О. І. Аналіз впливу екологічних факторів на ефективність сільськогосподарського виробництва / О. І. Шкуратов // Економіка природокористування і охорони довкілля. – 2014. – С. 42–44.

2. Ткачук В. І. Екологізація виробництва як пріоритет процесу диверсифікації аграрних підприємств [Електронний ресурс] / В. І. Ткачук // Ефективна економіка. – 2014. – № 4. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua>.